

Krig och media

Propaganda, informationsspridning och krigsjournalistik

(åk 9–gymnasiet)

Makthavare har i alla tider försökt styra nyhetsrapporteringen i samband med krig och konflikter. I visningen diskuteras allt från stormaktstidens propaganda från predikstolen till första världskrigets tillrättalagda journalfilmer och dagens sociala medier som en aktör i kriget. Vi gör nedslag i museet och reflekterar kring hur medier har använts och fortfarande används i krig.

På 1400-talet uppfanns tryckpressen och sakta men säkert började tidningar att spridas till befolkningen i Sverige. För de flesta var det dock i kyrkan – samlingsplatsen framför andra i socknen – som man fick reda på vad som pågick i världen. Men vem stod bakom prästens budskap? Och hur kunde krigarkungen Karl XII förmå sina karoliner att rida mot en säker död?

Under första världskriget samlades civila i biosalongerna för att titta på journalfilmer från fronten. Karikatyrer och teckningar var viktiga verktyg för makthavarna för att demonisera fienden och bilder av egna döda soldater förekom ytterst sällan i pressen. Hur lyckades man sälja kriget som något positivt när tusentals unga män slaktades på fronten varje dag?

Propagandan och censuren under första världskriget satte spår hos folken i Europa och många blev skeptiska till de officiella nyheterna. När de första ryktena om vad som hände i koncentrationslägren under andra världskriget spreds var det få som tog dem på allvar. I det neutrala Sverige var det viktigt att inte stöta sig med någon sida. Hur kontrollerades den svenska pressen? Vad hände med tidningar som var tyskkritiska respektive tyskvänliga?

Vietnamkriget brukar sägas vara det första krig som avgjordes lika mycket i medierna som på slagfältet. Genom Tv:n flyttade kriget in vardagsrummen och berättelser om amerikanska soldater som massakrerade oskyldiga vietnameser fick det amerikanska folket att protestera. Idag matas vi med bilder från krigsdrabbade områden och hemskheter i nyhetsrapporteringar. Hur påverkas vi av det? Protesterar vi? Eller har vi blivit så vana vid dessa bilder att vi har svårt att ta dem till oss?

I visningen reder vi ut begrepp som propaganda och censur och diskuterar hur dessa redskap har använts i historien och hur de används idag.

Arbeta gärna för eller efter besöket med följande frågor!

- 1. Vad är media? Vilka medier kan ni komma på?**
- 2. Vad är skillnaden mellan censur och propaganda?**
- 3. Hur fick man information innan de första tidningarna fanns?**
- 4. Under första världskriget undvek man att visa bilder på döda och sårade soldater. Varför?**
- 5. Idag rapporteras det hela tiden om våld i olika medier. Hur påverkar det oss?**

Fördjupande frågor

- 1. Vad innebär tryckfrihetsförordningen, yttrandefriheten och offentlighetsprincipen?**
- 2. Finns det problem med dessa principer? Vilka i så fall? Diskutera med varandra!**